

SIWE Nieuwsbrief

Nummers 11/12/13 - dec. 2003

van de Stichting Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed v.z.u.

Inhoud

Mysterieuze molen aan de Demer: 's-Hertogenmolens te Aarschot	2
Over de kunst van de bronsgieterij: Fabrique d'Art, le bronze à l'œuvre	4
Chips with everything? TV en	5
Op bezoek bij FIEN	8
SIWE-activiteiten 2004: Noteer alvast in uw agenda	9
Erfgoedkalender	12

Oproepen .....

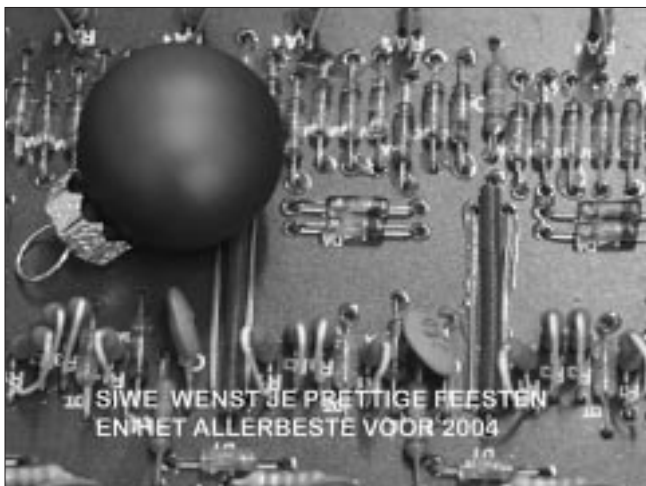
Erfgoednieuwjes .....

[http://www.siwe.be:](http://www.siwe.be)

een bron

van informatie .....

Boekbesprekingen .....

© SIWE, foto: CC, 2003

Beste leden, mogen wij u vriendelijk verzoeken uw lidgeld te hernieuwen, want zonder uw steun wordt de werking wel heel moeilijk. Alvast bedankt.

Redactieadres: SIWE v.z.u. • Stapelhuisstraat 15 • 3000 Leuven • Tel. & fax: 016-58 43 42

E-mail: info@siwe.be • Website: www.siwe.be • Verschijnt tweemaandelijks

Verantwoordelijke uitgever: André Montald • Mercatorpad 14/301 • 3000 Leuven

Afgiftekantoor: 3360 BIERBEEK • Erkenningsnummer: P209286 • PB-nummer: BC 1608

Mysterieuze molen aan de Demer 's-Hertogenmolens te Aarschot: een SIWE-project

Een groot deel van het (industriële) erfgoed in Vlaanderen bestaat uit molens, van 'klassieke' windmolens met wieken tot industriële molencplexen. Tot die laatste categorie behoren de 's-Hertogenmolens of Grote Molens in Aarschot. Dit unieke molencplex is reeds sinds 1976 beschermd maar de broodnodige restauratie laat nog even op zich wachten. Toch blijft de belangstelling voor en de bekommernis om de molens in de Demerstad groeien. Tegen het najaar van 2004 plant de Aarschotse vereniging WAGDI (*Werkgroep Aarschotse Geschiedenis, Documentatie en Informatie*) een publicatie over de unieke waarde van het complex in historisch, cultureel en sociaal-economisch opzicht.

Ook de stad Aarschot heeft in haar recente Cultuurbeleidsplan een belangrijke plaats toegedeed aan de 's-Hertogenmolens en hoopt via de indiening van een stadvernieuwingsproject rond de site spoedig de restauratie van de molen te kunnen aanvatten en naast de Begijnhof- en Gasthuissite opnieuw een stukje waardevol Aarschots patrimonium te kunnen laten schitteren.

S.I.W.E. vzw – als koepelorganisatie en trefpunt voor industrieel, technisch en wetenschappelijk erfgoed – heeft samenwerking gezocht met WAGDI en de Stad Aarschot met de bedoeling de geschiedenis en het restauratieproces van de 's-Hertogenmolens mee helpen in kaart te brengen en presenteren.

Een exploratieve en aantrekkelijke tentoonstelling wordt uitgewerkt. Deze zal een verhaal brengen rond de 's-Hertogenmolens en hun diverse betekenislagen (historisch, technisch-wetenschappelijk, beleving, beeldvorming) voor het oude en nieuwe Aarschot en zijn bewoners en bezoekers. Alle Aarschotse scholen werden aangesproken om een project uit te werken rond dit thema.

Een en ander werd mogelijk gemaakt door de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap.

Een beknopte geschiedenis van de 's-Hertogenmolens

Vroeger stonden er verscheidene molens aan de voormalige Waterpoort in de Lei, waar de Demer Aarschot binnenvloede. In 1505-1507 liet Willem de Croy, heer van Aarschot, de molens verplaatsen en tot een geheel samenvoegen – een indrukwekkend complex – achter het begijnhof aan het uiteinde van de stadswallen. Op die plaats kregen de nieuwe 's-Hertogenmolens of Grote Molens een economische, hydrografische en militaire functie. Het malen van graan en het heffen van tol waren belangrijke bronnen van inkomsten. Door de ligging van de molens, dwars over de Demer, konden ze bovendien ingeschakeld worden bij de verdediging van de stad. Het was voldoende de sluis volledig te sluiten om de stad stroomopwaarts onder water te laten lopen.

Op de linkeroever (zuidzijde) kwam er een waterrad dat graan maalde. De rechteroever (noordzijde) werd voorzien van een molen met twee kleinere waterraderen: een schorsmolen voor de leerlooierijen en een moutmolen. In het centrale molenhuis zit de sluisconstructie die het waterniveau van de Demer moest regelen.

Om een goed beeld te krijgen van dit eerste molencomplex moeten we stroomafwaarts die gevel bekijken. Daar zien we nog duidelijk de zware onderbouw met de speklagen, een afwisseling van bruine ijzerzandsteen en witte kalksteen, typisch voor de Demerstreek. Die onderbouw dient als fundament voor de volledige eerste bouwphase. De overige delen met onder meer de molenaarswoning zijn later toegevoegd. Bouwkundig zou het geheel uitgroeien tot een indrukwekkend, gedurfd bouwwerk met trap- en puntgevels, overkapt met natuurleien zadeldaken, uniek in West-Europa.

Toen de geuzen rond 1580 de stad innamen en deze bijna geheel verwoestten, baanden zij zich een weg langsheen de molen, die één van de belangrijkste versterkte punten van de verdediging vormde. De 's-Hertogenmolens waren van strategisch belang; met hun sluizen kon het Kempens deel van het (niet omwalde) stadsdeel onder water worden gezet. De molen werd toen ernstig beschadigd. Bij de bezetting van de stad door de Fransen op 27 juni 1675 werd de prior van het Kapittel van Raveschot in de molen opgesloten. Volgens een beschrijving van 23 juni 1759 bezat de molen toen twee raderen van 30 voet en 5 duim voor de graanmolens, een rad van

22 voet voor de schorsmolen en een rad van 20 voet voor de oliemolen. Deze banmolens, eigendom van de hertog van Aarschot, werden op 27 februari 1795 verkocht als nationaal bezit. De vaartuigen die onder de middenboog vaarden moesten cijnsgeld betalen. De ringen waaraan de vaartuigen werden vastgemeerd, bevinden zich nog aan de muur.

In 1910 werd de molen in openbare verkoop aangekocht door de Belgische Staat. Nog in de jaren 1960 werd de molen door een lucifer-fabriek gebruikt als pletmolen voor glas. Het poeder werd gebruikt voor de aanstrijkstrook van luciferdoosjes. De molen werd dan nog aangedreven door turbines en een elektrische motor.

Eenmaal verlaten, trad het verval vlug in. Na een brand, werd een zijvleugel gesloopt. In 1986 volgde de bescherming als monument en samen met de omgeving als dorpsgezicht. In het kader van de staats Hervorming werd de molen overgedragen aan het Vlaams Gewest.

Chris Crombé

Bronnen

<http://www.molenecho's.com>

<http://www.aarschot.be>

Documentatie WAGDI

Over de kunst van de bronsgieterij *Fabrique d'Art, le bronze à l'œuvre*

In de voormalige werkplaatsen van de *Compagnie de Bronzes* te Sint-Jans-Molenbeek (Brussel) loopt nog tot 4 oktober 2004 een uitzonderlijke tentoonstelling over de techniek van de bronsgieterij en de geschiedenis van de bronsgieterijen in Brussel in het bijzonder. Een uitzonderlijk initiatief omdat de bedrijfsgeschiedenis van de **Compagnie des Bronzes *in situ*** wordt gepresenteerd, in de pas voortreffelijk gerestaureerde oude tekenzaal en draibanken-werkplaats van de onderneming. De confrontatie van de geschiedenis en realisaties van dit wereldvermaarde Molenbeeks bedrijf met het verhaal over en de realisaties van concurrerende bedrijven is ongemeen boeiend.

Reeds kort na haar ontstaan in 1859 verwierf de Molenbeekse onderneming een buitengewone reputatie op het gebied van de vervaardiging van kunstvoorwerpen, pendules, luchters en andere interieurdecoratie-artikelen. Naderhand specialiseerde men zich in het gieten van monumentale beelden. Daarvan getuigen nog onder meer de monumentale '*Brabo-groep*' (Grote Markt te Antwerpen), het beeld van Jacob Van Artevelde (Vrijdagsmarkt te Gent), de krijgsgevangene (geplaatst voor de ingang van het fort van Breendonk). Ook werden er indrukwekkende bestellingen uitgevoerd voor het buitenland, zoals de indrukwekkende omheiningen van de Zoo van de Bronx-wijk te New York (VS). In één van de nog te restaureren bedrijfsgebouwen van *La Com-*

pagnie des Bronzes kan je met eigen ogen een plaasteren model bekijken van '*president Lincoln als jonge man*'. De bloeiperiode van het bedrijf situeerde zich vanaf omstreeks 1880 tot 1940. Vanaf de jaren 1950 ging het bergaf. Nieuwe investeringen bleven uit. De technische en artistieke kwaliteit daalde. Finaal leidde dit tot het faillissement in 1977. Tien jaar later verrees de *fenix* terug uit haar as, zij het in een heel andere vorm. Op de plaats van het teloorgegangene bedrijf startte op initiatief van de dynamische en onvermoeibare buurtbewoner Guido Vanderhulst een vereniging, genaamd '*La Fonderie*', of voluit '*het Centrum van economische en industriële geschiedenis van het Brusselse Gewest*'. Merkwaardig is dat de intense werking van deze vereniging startte vanuit het milieu van het buurtopbouwwerk die de plaatselijke bewoners ook een historisch geweten en bewustzijn wou bijbrengen. Het is dus pas na enige tijd dat enerzijds buurtwerk en anderzijds "*werken, het levendig houden en actualiseren van de industriële erfenis*" gescheiden paden gingen bewandelen. Raakvlakken blijven echter bestaan en dat is voelbaar in *La Fonderie* die de omwonenden betreft bij haar werking. Dit alles leidde tot de uitbouw van een laagdrempelig documentatiecentrum, een jaarlijks programma van tientallen rondleidingen en bedrijfsbezoeken, tentoonstellingen en ontelbare studiedagen, reddingsoperaties zoals die voor *Thurn & Taxis*, enzovoort. Sinds jaren geeft *La Fonderie* een eigen tijdschrift (*Les*

Chips with everything?

TV en ...

Chips – 1853

In 1853 – 150 jaar geleden – zouden volgens een Amerikaanse ontstaansgeschiedenis in een voornamelijk vakantiehôtel, het hotelrestaurant *Moon Lake Lodge*, te Saratoga Springs in de Amerikaanse staat New York frieten op het menu gestaan hebben. Zij werden er door de kok van dienst, de indiaan George Crum, in dikke staafjes gesneden naar het recept dat door Thomas Jefferson gezegd uit Frankrijk meegebracht werd.

Een klant, spoorwegmagnaat Cornelius Vanderbilt, zou de frieten te dik gevonden hebben op 24 augustus 1853 en ze teruggestuurd hebben naar de keuken. Crum maakte een nieuwe portie dunnere staafjes maar de klant bleek nog niet tevreden. Of ze toen rond de negen millimeter waren – wat *Fonske* in Leu-

ven de norm vindt – komen we niet te weten. De kok besloot uiteindelijk de aardappelen in dunne schijfjes te snijden en ze zo te frituren in hete olie dat de gast/eter ze niet meer met zijn vork op zou kunnen prikken. Zo zouden de zogezegde *Saratoga Chips* ontstaan zijn en erop de kaart komen te staan. Als *potato chips* veroverden ze heel New England. Men kan bij dit verhaal al dan niet de nodige vraagtekens plaatsen.⁽¹⁾

Televisie ... Vlaanderen

Minder mythologisch is de geschiedenis van de 'tele-visie' (het ver(re)-zien), of wat ver is – weze het op afstand, bedekt/geheim of microscopisch – dichtbij te brengen, denke men maar aan Galileo zijn telescopische obser-

vervolg op blz. 6

Cahiers de La Fonderie) uit en talrijke andere publicaties. Een tentoonstellingscatalogus omtrent *Fabrique d'Art* verschijnt eerstdaags.

De gebouwen waarin *Fabrique d'Art* getoond wordt is de eerste geslaagde stap in de uitbouw van een volwaardig industrieel museum in de Brusselse regio. Niet te missen!

Patrick Viaene

Praktisch

U kan *Fabrique d'Art* en het *Brussels Museum van Industrie en Arbeid* bezoeken in de Ransfortstraat, 27 te 1080 Sint-Jan-Molenbeek. Open van maandag tot vrijdag 10-17 uur, zaterdag en zondag 14-17 uur.

Informatie

tel. 02-410 10 80 (algemeen) of
02-410 99 50 (reservaties)
e-mail info@lafonderie.be
<http://www.lafonderie.be>

vervolg van blz. 5

vaties (begin 17e eeuw). Het idee rond televisietechnologie begon er aan te komen eind van de negentiende eeuw, bijvoorbeeld in een cartoon van George D. Maurier in 1879 zien we een stel naar het tennisspel van hun dochter kijken via een *Edison Telephonoscope*. Ook al had baron Jons Jakob Berzelius vastgesteld in 1816 dat wat hij selenium zou noemen een klein beetje elektriciteit zou afgeven wanneer het met daglicht in contact kwam. En zou de eerste tv-set in 1875 door G.R. Carey (Boston, MA, VSA) uitgevonden zijn. In 1884 begon Paul Nipkow (Duitsland) te werken aan het aftasten van beelden door hen te verzachten en op te delen in verschillende lichtintensiteiten en daarna voltages. In 1897 werd door Karl Braun (Duitsland) de kathodestraalbuis uitgevonden. Heel wat uitvinders in Duitsland, Rusland, Hongarije, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten (van Amerika), Italië en Japan zouden vanaf dan proberen te komen tot een 'televisie', onder hen Carey met zijn *mosaic* en de voor de VS Rusland verlatende Vladimir Zworykin met zijn in 1925 geoctrooieerde *Icoscope camera tube*. In *The Times* (Londen) verscheen in 1923 een advertentie van een uitvinder die hulp vroeg om een werkend model te ontwerpen. In 1923 werkte een eerste exemplaar. Demo's werden gehouden tussen 1925 en 1927 in Rusland, V.S.A., Japan en Engeland. In 1927 zond John Logie Baird – Schot of Engelsman volgens de meesten maar volgens <http://www.dingdongtwist.org.uk> "een Hongaars vluchteling, die eigenlijk Lunz Vavasor heette" en bij de Marconi's ontslagen wegens incompetentie maar er wel de industriële geheimen stal – een beeld van Glas-

gow over naar Londen. In 1928 zou hij ook het eerste kleurenbeeld doorzenden. In mei 1928 maakte *General Electric* drie wekelijkse *broadcasts* vanuit de *WGY Radio Station* in New York. Het eerste echte kwaliteitsbeeld kwam er echter niet voor 1936 met de opening van een hooggedefinieerde televisiedienst in Londen door de *BBC*. Vijftig jaar geleden op 31 oktober 1953 om 19:15 begon de uitzending van de Vlaamse televisie met een testbeeld, om 19:25 volgde een testbeeld en om 19:30 sprak Irene Beval als omroepster de kijkers – die naar men schat met hun vijftienduizend waren – toe. Vanaf dan kan men in Vlaanderen een geschiedenis van de televisie schrijven: wie waren de eerste kijkers, wie waren de eerste bezitters van een toestel, ... tot hoe beïnvloedde/beïnvloedt de tv onze kijk op de geschiedenis, 'La télévision historien d'État'.⁽²⁾ Chips eten bij het naar de tv kijken zou daarna pas populair worden. Moppen hierover kwamen er pas later.

Octrooien ... chips with everything

En nu is het zover dat er reeds (computer-) chips in tv's steken of computertelevisie, *Chips with everything!* Voor al deze technologische ontwikkelingen en het erfgoed is het zeer nuttig inzage te hebben in octrooidatabanken of een bezoek te brengen aan de *Dienst voor het Industrieel Eigendom* van de *Federale Overheidsdienst Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid* te Brussel (http://mineco.fgov.be/ministry/organization/mission_nl.asp?dep=60) zodat men de historiek van deze vondsten kan duiden. SIWE – *Stichting Industrieel en Wetenschap-*

pelijk Erfgoed – wil u vanuit haar opdracht hierbij helpen. In ons documentatiecentrum vindt u bijvoorbeeld *Televisie. Inleiding tot de fysische en technische grondslagen van de televisietechniek met een uitgebreide beschrijving van schakelschema's* van F. Kerkhof

en W. Werner uit 1954, *Kleurentelevisie. Werking – reparatie – service* van A.J. Dirksen uit 1967 en in een Nederlandstalige vertaling van J. Gijzen *Televisieservice* van A.V.J. Martin.

Dominique J.B. Vanpée

Noten

(1) Joep Habets. *Lang leve de chips*. In : *Achterpagina*. In : *NRC Handelsblad*, vrijdag 22 augustus 2003, p. 28 met info van o.a. <http://www.sfa.org> en Charles Panati; Udo Rennert und Doris Mendlewitsch (Deutsche Fassung) ; Hans Magnus Enzensberger (Serien-Herausgeber). *Universalgeschichte der ganz gewöhnlichen Dinge*. Frankfurt am Main: Eichborn Verlag, 1994, S. 140-142, lemma "Kartoffelchips: 1853, USA" of John E. Harmon. *Potato chips*. Deel van: John E. Harmon. *Atlas of popular culture in the Northeastern United States*. Op het net: <http://www.geography.ccsu.edu/harmonj/atlas/potchips.htm>. Met betrekking tot aardappel en frieten: Loes Geuens. *Geniet van een goeie zak friet. Frituur Fonske, Muntstraat Leuven. Exact negen millimeter is basis van succes*. In : *Gazet van Antwerpen*, vrijdag 30 november 1991 en Dominique Vanpée. *Frietkramen, frieten en aardappelen*. In : *Ons heem*, jrg. 56, nr. 2 (april-mei-juni 2003), pp. 22-41. U kan de bijhorende bibliografie (met inbegrip van 'chips') downloaden van de site van *Heemkunde Vlaanderen*: <http://www.heemkunde-vlaanderen.be>.

(2) Tony Fry. *A new design philosophy. An introduction to defuturing*. Sydney (New South Wales, Australia) : UNSW press, 1999, pp. 232-235; Francis Wheen. *Television a world history*. London : Century publishing, 1985; Marcel Grauls. *De uitvinders van het dagelijks leven*. Leuven : Van Halewyck; Amsterdam: Balans, 2000, pp. 175-182 (*Televisie. Schotse ingenieur doet wonderen met kop van buikspreekpop. John Logie Baird (1888-1946)*); Whitney Stine. *Early television : Kingdom of shadows*. In : *The human side of history*; Anna Luyten. *Het grote zwarte oog. De evolutie in het uiterlijk van de kijkkast*. In : *DSM (De Standaard Magazine)*, jrg. 11, nr. 35 (25 oktober 2003), pp. 14-15; Mario Danneels en Anna Luyten. *Lieve kijkers, ik ben het leven zoals het is. De rol van de omroepster (m/v) verandert voortdurend*. In : *DSM (De Standaard Magazine)*, jrg. 11, nr. 35 (25 oktober 2003), pp. 6 en *La télévision – historien d'État*. In : *Les cahiers du forum-histoire. L'Histoire, pour quoi faire?*, no. 9 (mai 1978).

Op bezoek bij FIEN

In het verleden werden reeds enkele gemeenschappelijke uitstappen met de Nederlandse zusterorganisatie *Federatie Industrieel Erfgoed Nederland* (FIEN) georganiseerd, maar het werd hoog tijd om ook het hoofdkwartier grondig te gaan verkennen. FIEN is gevestigd in een van de drie nieuwbouw bedrijfshallen naast de gerenoveerde werf 't Kromhout in Amsterdam. Gelegen in een buurt waar de herinneringen aan dit stukje industrieel verleden nog steeds alom tegenwoordig zijn (Scheepvaartmuseum, NEMO, KNMS-eiland ...), heeft het *Centrum Industrieel en Mobiel Erfgoed* (CIME) sinds enkele jaren zijn intrek genomen in één van de in loodsstijl gebouwde bedrijfsruimtes. Naast FIEN vind je er STABIEN (*Stichting Adviesbureau Industrieel Erfgoed*) en FONV (*Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen*).

Webmaster en Zaannaar Frank Welgemoed bleek de geschikte persoon om ons wegwijs te maken in de Nederlandse erfgoedwereld en de werking van FIEN. Momenteel werkt FIEN grotendeels met vrijwilligers, maar er wordt wel gestreefd naar permanentie op het kantoor. FIEN overkoepelt ongeveer zestig erfgoedverenigingen, van zeer dynamische organisaties tot eenmansacties. Net zoals in Vlaanderen zorgen de uiteenlopende onderwerpen en invalshoeken voor een zeer divers werkveld, waarin de lokale en thematische erfgoedverenigingen gloedvol elk stukje erfgoed naar voren schuiven.

Na een (theoretisch) overzicht van het Nederlandse erfgoedveld begon de rondleiding ach-

teraan, in de bibliotheek. Naast een uitgebreide, algemene collectie beschikt de bibliotheek ook over deelcollecties die de interesses van de verschillende medewerkers weerspiegelen. De catalogafering of het bidoc-project is intussen bijna volbracht. Voorlopig kan de catalogus alleen ter plaatse worden geraadpleegd, maar op termijn moet dat ook kunnen via het internet. Naast een bibliotheek beschikt FIEN ook over een uitgebreide infotheek, waar tijdschriften, folders en brochures ter inzage liggen.

FIEN geeft vijf keer per jaar het "glossy" tijdschrift met de toepasselijke titel *Industria* uit. Het meest recente nummer besteedt onder andere aandacht aan "de bollenschuur". Daarnaast verspreidt FIEN interessante publicaties, zoals de PIE-rapportenreeks (*Projectbureau Industrieel Erfgoed*), waarin het industriële erfgoed van uiteenlopende branches, van strokartonindustrie tot afvalwaterzuivering, worden behandeld. Een voorbeeld dat navolging verdient. Net zoals SIWE organiseert FIEN ook uitstappen naar industriële sites, maar de uitgebreide website <http://www.industrieel-erfgoed.nl> vormt een waardig virtueel ontmoetingsforum, met een forum, een ruilbeurs, een agenda, links en vooral veel informatie over de aangesloten verenigingen. Door de almaar toenemende interesse staat FIEN, net als SIWE, voor grote uitdagingen. Een meer systematische uitwisseling van ideeën en ervaringen is daarbij zeker geen overbodige luxe ...

Ruth Timmermans

SIWE-activiteiten 2004

Noteer alvast in uw agenda

17 januari 2004: Bezoek aan twee tentoonstellingen te Gent

- **Programma:**

10.00 Afspraak ingang MIAT-Gent.

10.30 Exclusieve rondleiding door Karel Haustraete doorheen de tentoonstelling "Lekker dier!? Vlees uit de fabriek".

Drie gedekte tafels zijn het uitgangspunt voor deze opvallende tentoonstelling. Maar er komt veel meer aan bod dan alleen maar lekker eten zuivel, melkerijen, broedmachines, beenhouwers, slachterijen, rasverbetering, dierenwelzijn, voedselveiligheid enz.

12.00 Middageten.

14.00 Bezoek aan de tentoonstelling "De school van toen".

Permanente tentoonstelling rond schoolmeubilair, didactisch en beeldend materiaal, foto's en documenten in verband met de geschiedenis van het onderwijs.

- **Kostprijs:** € 5,00 (toegang inbegrepen).

- **Wegbeschrijving:** MIAT, Minnemeers 9, 9000 Gent

Met de wagen: P-route volgen, naar parking 1 (Vrijdagmarkt) – verder te voet Baudelotstraat tot de Leie – dan links Baudelokaai en Minnemeers.

Met het openbaar vervoer: vanaf Gent Dampoort 15 min. wandelen via Dampoortstraat tot over de Leie – dan rechts Baudelokaai.

Vanaf Gent-Sint-Pieters: bus 70 tot 77 (overstappen Gent Zuid), verder bus 5 of 50 (halte Kongostraat: u ziet het MIAT).

14 februari 2004: SIWE bezoekt de thuisbasis van Louis Paul Boon – Aalst, onder de deskundige leiding van Patrick Viaene

Naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van "De kapellekesbaan" opende de stad Aalst de tentoonstelling "De utopie van de periferie". Het wordt een wandeling door het centrum en de industriële rechteroever. Ze gaat over kunst, stedenbouw, architectuur, achtertuintjes en fabrieksgebouwen.

Tussendoor wordt ook de tentoonstelling "Filatures en Urban Fabrics" bezocht. Een stedenbouwkundig ontwerp voor de stationsomgeving van Aalst met aandacht voor herbestemming van oude industrieën.

Praktisch

- **Afspraak:** om 10.00 aan het Stedelijk Museum Aalst.

- **Kostprijs:** € 5,00.

- **Wegbeschrijving:** Stedelijk Museum Aalst, Jan de Nijs, Oude Vismarkt 13, Aalst
Vanaf het Stationsplein is het ongeveer 750 meter lopen richting Nijverheidsstraat – aan het rond punt naar rechts, richting WERF – aan de Van Wambekekaai naar rechts – volg daarna de Burchtstraat en u bereikt de Oude Vismarkt.

21 maart 2004: SIW€ doet Gent nog eens aan voor drie tentoonstellingen, waar kunst en wetenschappen elkaar de hand reiken.

• **Programma:**

10.00 Afspraak Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen.

10.30 Bezoek aan de tentoonstelling "Verborgen voor het oog" onder leiding van Prof. em. K. Van Camp.

Deze tentoonstelling toont bekende historische microscopen, vroege X-stralen foto's en bijhorende apparatuur uit de verzameling van de Antwerpse geleerde dr. H. Van Heurck (1938-1909). In het kader van een overeenkomst tussen de stad Antwerpen en de Universiteit Gent is deze unieke collectie, aangevuld met toestellen uit de eigen collectie, nu te bezichtigen in het museum voor de geschiedenis van de wetenschappen.

12.30 Middageten.

14.00 Bezoek aan het museum Dr. Guislain waar twee tentoonstellingen lopen.

• *"Menselijk al te menselijk"*

De tentoonstelling is het resultaat van een samenwerking tussen het museum Dr. Guislain en het nieuwe Fotomuseum in Antwerpen en focust op één van de talloze segmenten van de fotogeschiedenis: de relatie tussen psychiatrie en fotografie. Onvermoed onthullend en verbazingwekkend, innemend en schokkend tegelijk.

• *"Geheim schrift"*

Voor de eerste maal in Vlaanderen wordt uitgebreid werk getoond uit de wereld-

beroemde Prinzhorn-collectie uit Heidelberg (Duistland). – Hanz Prinshorn (1886-1933), kunsthistoricus en psychiater, bracht in de jaren twintig van de vorige eeuw een indrukwekkende verzameling bijeen van werk gemaakt door psychiatrische patiënten. De aandacht en appreciatie van deze collectie is de laatste tijd gestaag toegenomen. Belangrijke tentoonstellingen in Londen en Los Angeles hebben de grote kwaliteit van de collectie onder de aandacht gebracht.

• **Kostprijs:** € 7,00.

• **Wegbeschrijving:** Museum voor de Geschiedenis van de wetenschappen, Krijgslaan 281 (gebouw S30) – Gent

Met de wagen: Uitrit 14 op E-40 Brussel-Oostende – na ongeveer 1500 m in de richting van het Sint-Pietersstation, bereikt u het Sterrecomplex – op dit complex is het museum gelegen.

Met het openbaar vervoer: Bussen 70-71-72 vanaf het Sint-Pietersstation stoppen op 200 m van het museum (halte De Pintelaan).

18 april 2004: SIW€ neemt deel aan de Erfgoeddag – 't Zit in de familie – in de Molens van Orshoven te Leuven.

Praktische informatie volgt in de volgende nieuwsbrief.

15 en 16 mei 2004: SIW€-studieweekend Industrieel Erfgoed in Holland

Nederland is ongemeen rijk aan industrieel en

wetenschappelijk erfgoed. Dit erfgoed wordt er bovendien op voortreffelijke wijze beheerd en ontsloten. Dit patrimonium is in België nog steeds quasi onbekend, ten onrechte! Daarom organiseert SIWE op zaterdag 15 en zondag 16 mei 2004 een studiereis naar Nederland, in het bijzonder naar Noord- en Zuid-Holland. Deze uitstap per comfortabele bus biedt u niet alleen de unieke gelegenheid om nader kennis te maken met het industrieel en wetenschappelijk erfgoed van onze noorderburen maar ook om erover van gedachten te wisselen met een aantal Brusselse en Waalse deskundigen en geïnteresseerden van onze zustervereniging PIWB (**Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles**) die aan deze manifestatie zullen deelnemen. Rondleidingen ter plaatse worden zowel door plaatselijke gidsen verzorgd als geassisteerd door het SIWE-team. De reis wordt grondig voorbereid door Patrick Viaene met medewerking van de Nederlandse collega's van FIEN, de *Federatie Industrieel Erfgoed Nederland*. Mis deze unieke uitstap niet en schrijf meteen in!

- **Reisprogramma:**

- **Zaterdag 15 mei 2004**

Vertrek per bus vanaf het station van Berchem (Antwerpen) om 7.30 uur stipt.

Er zijn voldoende parkeermogelijkheden in de buurt, waarover uiteraard nog gedetailleerde informatie volgt.

Geleid bezoek aan het integraal behouden en werkzame poldergemaal "**De Hoge Boezem achter Haastrecht**", gebouwd in 1872, gelegen nabij **Gouda**. Geleid bezoek aan het vermaarde "**Nederlands Stoommuseum**" te **Medemblik**. Tussendoor is er uiteraard een korte lunchpauze voorzien, waarover na-

dere info zal volgen. Geleid bezoek aan (met vrije tijd in) het "**Zuiderzeemuseum**" te **Enkhuizen**. Transfer naar het schilderachtige stadje **Hoorn** en naar het café-restaurant-hotel "**De Keizerskroon**". Vrije avondlunch in of buiten dit zeer gezellige en centraal gelegen hotel. Voor wie het wenst: **begeleide avondwandeling** door het fraaie oude centrum van Hoorn.

- **Zondag 16 mei 2004**

Ontbijt in hotel "**De Keizerskroon**". Transfer naar en in de oude stad **Zaandam**, kloppend industrieel hart benoorden Amsterdam en rijk aan voortreffelijk herbestemde industriële gebouwen (gecommentarieerde busparcours door Patrick Viaene. Gedeelten van het traject worden al wandelend afgelegd). Geleid bezoek aan het **wereldberoemde stoomgemaal "De Cruquius"** te **Vijfhuizen**, nabij Haarlem. Lunchmogelijkheid ter plaatse of in de nabije omgeving (informatie volgt). Geleid bezoek aan het "**Boerhaave-museum**" te **Leiden**, één van de rijkste van Europa op het gebied van de oude technieken en de geschiedenis van de wetenschappen. Terugkeer naar **België**. We komen aan te Berchem omstreeks 21 uur (tijdstip waarop per trein alle belangrijke bestemmingen nog bereikt kunnen worden).

- **Kostprijs:** € 142,00 per persoon

De prijs omvat autocarvervoer, vergoeding chauffeur, busparkeerkosten, alle toegangen en gidsbeurten, overnachting op basis van dubbele kamer, zondagontbijt, alle documentatie.

Supplement eenpersoonskamer: € 30,00. Omwille van organisatorische redenen

wordt het aantal deelnemers beperkt tot 30 personen. Schrijf tijdig in! Zie formulier als bijlage!

Het aantal deelnemers is beperkt. Doe ons dus een plezier en gelieve zo spoedig mogelijk:

1. de reisdata in uw agenda 2004 te noteren!
2. dit formulier terug te sturen naar SIWE, Stapelhuisstraat 15 3000 Leuven!
3. bovenvermelde voorschot op de SIWE-rekening over te schrijven!
4. het overblijvend bedrag (€ 92) te storten, ten laatste vóór 15 februari 2004!

Indien u wil deelnemen aan een van deze activiteiten gelieve dan het secretariaat te verwittigen. Voor de tweedaagse reis kan u ingesloten een inschrijvingsformulier terugvinden.

Erfgoedkalender

Een greep uit de activiteiten die op onze site aangekondigd worden onder 'Erfgoednieuws'.

2003-09-11 – 2004-01-15

Lichten langs de Noordzee, over vuurtorens en lichtschepen

Scheepvaartmuseum Amsterdam, Amsterdam, Nederland

Informatie:

http://www.general.nl/scheepvaartmuseum/programma/vuurtorens_tentoonstelling.htm

2003-09-26 – 2004-03-31

De kleine onbekenden, een nostalgische kijk op de binnenvaart door Gilbert Declercq
Nationaal Scheepvaartmuseum, Antwerpen

Informatie:

Nationaal Scheepvaartmuseum

Steenplein 1

Antwerpen

tel. 03-232 08 50

<http://museum.antwerpen.be/scheepvaartmuseum/>

2003-09-27 – 2004-03-21

Het grote sekse-experiment
De meiden tegen de jongens
Museum, Den Haag, Nederland

Informatie:

Museum • Stadhouderslaan 37
2517 HV Den Haag • Nederland
tel. # 31-70-338 13 38
fax # 31-70-338 13 39
e-mail: info@museon.nl
<http://www.museon.nl>

Maandag, woensdag, vrijdag en zaterdag
(Op)sporen van een kruitdamp: de opgraving
Kamerling Onnes Laboratorium in beeld

Archeologisch centrum van de gemeente Leiden, voormalig Heilig Geest Weeshuis, Leiden, Nederland

Informatie:

Archeologisch Centrum van de gemeente Leiden • Voormalig Heilige Geest Weeshuis
Hooglandse Kerkgracht 17 • Leiden
Nederland

2003-10 – 2004-07-25

Klapperende kaken

Tentoonstelling
Natuurmuseum Brabant, Tilburg, Nederland

Informatie:

e-mail: info@natuurmuseumbrabant.nl
<http://www.natuurmuseumbrabant.nl>

2003-10-10 – 2004-03-07

Uit de lucht gegrepen. Geschiedenis van de
weerkunde in Nederland

Museum Boerhaave, Leiden, Nederland

Informatie:

Museum Boerhaave • Lange Sint-Agnieten-
straat 10 • Leiden • Nederland
tel. # 31-71-521 42 24
<http://www.museumboerhaave.nl>

2003-10-15 – 2003-12-31

Pays noir sous le soleil méditerranéen –
Giuseppe Flangini (1898-1961)

Europalia Italië

Site du Bois du Cazier, Marcinelle

Informatie:

Archéologie industrielle de la Sambre –
Site du Bois du Cazier asbl
Rue du Cazier 80 • 6001 Marcinelle
tel. 071-55 08 56 • fax 071-88 08 57
e-mail: info@leboisducazier.be
<http://www.leboisducazier.be>
<http://www.giuseppeflangini.com>

2003-10-17 – 2004-04-10

Fabrique d'art, le bronze à l'œuvre – Musée
bruxellois de l'Industrie et du Travail, Brussel

Informatie:

Musée bruxellois de l'Industrie et du Travail –
La Fonderie • Ransfortstraat 27
1080 Brussel • tel. 02-410 99 50
Bespreking: zie pp. 4-5 van deze nieuwsbrief.

2003[-11] – 2004-02-28

Gelukkige vrouwen. Reclameaffiches uit de
jaren '50 en '60

Museum Het Schielandshuis,
Rotterdam, Nederland

Informatie:

tel. # 31 10 2176767
<http://www.rotterdam.nl>

2003[-11] – 2004-01-16

Stoelendans

Meubelbedrijf Vitra – selectie van haar collectie miniaturen van 'klassieke' stoelen
Galerie Yksi, Eindhoven, Nederland

Informatie:

tel. # 31-40-293 04 40

<http://www.yksi.nl>

2003-11-05 – 2004-07-25

Historische microscopen en X-stralen
foto's uit de collectie Dr. Henri van Heurck
(1838-1909)

Informatie:

Museum voor de geschiedenis van de wetenschappen • Sterrecomplex
Krijgslaan 281 • gebouw S30
B-9000 Gent • tel. 09 264.49.30
e-mail: jos.uyttenhove@UGent.be

<http://mhsgent.UGent.be>

Zie: Uitstap SIWE p. 10 in deze nieuwsbrief.

2003-11-14 – 2004-03-07

Medische illustraties: kunst of wetenschap?
Naturalis, Leiden, Nederland

Informatie:

tel. # 31-71-568 76 00

<http://www.naturalis.nl>

2003-11-15 – 2004-03-31

Geheim schrift (Prinzhorn-collectie)

Museum Dr. Guislain, Gent

Informatie:

Museum Dr. Guislain • Guislainstraat 43
Gent • tel. 09-216 35 95

<http://www.museumdrguislain.be>

Zie: Uitstap SIWE p. 10 in deze nieuwsbrief.

2003-11-15 – 2004-05-30

Menselijk, al te menselijk
Fototentoonstelling

Museum Dr. Guislain, Gent

Informatie:

Museum Dr. Guislain • Guislainstraat 43
Gent • tel. 09-216 35 95

<http://www.museumdrguislain.be>

Zie: Uitstap SIWE p. 10 in deze nieuwsbrief.

2003-11-15 – 2004-02-01

100 jaar Dolf Henkes

Maritiem Museum Rotterdam, Rotterdam,
Nederland

Informatie:

Maritiem Museum Rotterdam • Leuvehaven 1
3011 EA Rotterdam • Nederland
tel. # 31-10-413 26 80

e-mail: info@maritiemmuseum.nl

<http://www.maritiemmuseum.nl>

2003-11-29 – 2004-02-15

De Kapellekensbaan, vandaag en morgen
De utopie van de periferie

Stedelijk museum Aalst, Aalst

Informatie:

Stedelijk museum Aalst • Oude Vismarkt 13
Aalst • tel. 053-73 23 45

Zie: Uitstap SIWE p. 9 in deze nieuwsbrief.

2004-01-09 (20:00-)

Autobussen in Oost-Vlaanderen
in de periode 1980-2003

Luc De Coster – Vergaderzaal Anneessens
(ingang Fontainasplein), Brussel

Informatie:

Vereniging voor Belangstellenden in het
Openbaar Vervoer • H. Van den Bergh
Kroonstraat 8 • 3920 Lommel
tel. 03-870 05 06 of 011-54 15 04

2004-01-10 – 2004-05-08

10 januari, 7 februari, 6 maart, 3 april en
8 mei 2004

**Cursus 'Inleiding tot de industriële
archeologie'** – Brussel

Informatie:

Vlaamse Vereniging voor Industriële
Archeologie vzw • Postbus 30 Gent XII
9000 Gent-12 • tel. 056-25 51 71
e-mail: info@vvia.be
<http://www.vvia.be>

2004-01-11 (9:00-13:00)

VZW Hobby-rail

Ruilbeurzen

Zaal Star • N. De Brauwerestraat • Vilvoorde

2004-01-16

Seminarie in restauratie- en renovatietechnieken/architecten, bouwkundigen, ingenieurs, historici, kunsthistorici, deskundigen en geïnteresseerden in monumentenzorg

Bouwhistorisch en bouwtechnisch onderzoek

Alfons Geskens • Opleidingscentrum ECR
(voormalige elektriciteitscentrale van de steenkoolmijn), Heusden-Zolder

Informatie:

Europees Centrum voor Restauratietechnieken – ECR vzw • Mevrouw Judith
Andelhofs en/of de heer Fons Geskens

Marktplaats 17 • 3550 Heusden-Zolder
tel. 011-22 36 97 • fax 011-23 31 12
e-mail: ecr@skynet.be

2004-01-18

Réseau d'Anvers – het Antwerpse net

Informatie:

MTUB a.s.b.l. – M.S.V.B. v.z.w.
Tervurenlaan 364b • 1150 Brussel
tel. 02 5153108 • fax 02 5153109
e-mail: info@mtub.be
<http://www.mtub.be>

2004-01-23 (20:00-)

VeBOV – Jaaroverzicht 2003

De nieuwe Zurenborger
Dageraadplaats 4 • Antwerpen

Informatie:

Vereniging voor Belangstellenden in het
Openbaar Vervoer • H. Van den Bergh
Kroonstraat 8 • 3920 Lommel
tel. 03-870 05 06 of 011-54 15 04

2004-01-30

Seminarie in restauratie- en renovatietechnieken/architecten, bouwkundigen, ingenieurs, historici, kunsthistorici, deskundigen en geïnteresseerden in monumentenzorg

Stabiliteit in historische gebouwen

D. Van Geemert – Opleidingscentrum ECR
(voormalige elektriciteitscentrale van de steenkoolmijn), Heusden-Zolder

Informatie:

Europees Centrum voor Restauratietechnieken – ECR vzw • Mevrouw Judith
Andelhofs en/of de heer Fons Geskens

Marktplein 17 • 3550 Heusden-Zolder
tel. 011-22 36 97 • fax 011-23 31 12
e-mail: ecr@skynet.be

2004-02-06 (16:30-18:30)

Pérégrination scientifiques – Les voyages
forment les savants

Séminaire 2003-2004

P. Radelet • Les "Wanderjahren" des
jeunes Bernoulli

UCL – Université catholique de Louvain

Faculté de Philosophie et Lettres

Collège Erasme

Local DESC 86 – d 243

Pl. Blaise Pascal 1 • Louvain-la-Neuve

Informatie:

tel. 010-47 28 41 of 010-47 48 73

<http://zeus.fltr.ucl.ac.be/ciehs/>

2004-02-13

Seminarie in restauratie- en renovatietechnieken/architecten, bouwkundigen, ingenieurs, historici, kunsthistorici, deskundigen en geïnteresseerden in monumentenzorg

Restauratie van kapspanten

Joop Hofmeyer – Opleidingscentrum ECR
(voormalige elektriciteitscentrale van de steenkoolmijn), Heusden-Zolder

Informatie:

Europees Centrum voor Restauratie-
technieken – ECR vzw

Mevrouw Judith Andelhofs en/of
de heer Fons Geskens

Marktplein 17 • 3550 Heusden-Zolder

tel. 011-22 36 97 • fax 011-23 31 12

e-mail: ecr@skynet.be

2004-02-13 (20:00-)

Naar het hoge noorden

Helsinki (tram en bus) en Tampere (bus)

Jean-Michel Grégoire – Vergaderzaal

Anneessens (ingang Fontainasplein), Brussel

Informatie:

Vereniging voor Belangstellenden in het

Openbaar Vervoer • H. Van den Bergh

Kroonstraat 8 • 3920 Lommel

tel. 03-870 05 06 of 011-54 15 04

2004-02-18 (14:00-)

Histoires d'alcaloïdes

Josette Fournier (Université d'Angers, F) • Les
surprises du développement clinique

Luc Uylenbroeck • Des principes aux molé-
cules: produire des médicaments actifs

Salle Couvreur, Ecole de Pharmacie,

Louvain-en-Woluwe

http://www.ucl.ac.be/LeW/images/UCL_Bxl.gif

Informatie:

Mme Brigitte Van Tiggelen, Dr. Sc.

ASBL Mémosciences

Voie du Vieux Quartier 18

1348 Louvain-la-Neuve

tel./fax 010-45 33 94

e-mail: info@memosciences.be

<http://www.memosciences.be>

2004-02-20 (16:30-18:30)

Pérégrination scientifiques – Les voyages
forment les savants

Séminaire 2003-2004

A. Ferrand de Almeida (Florence/Firenze) •

Les Jésuites mathématiciens et l'Atlas du

Brsil, 1722-1748

UCL – Université catholique de Louvain
Faculté de Philosophie et Lettres
Collège Erasme
Local DESC 86 – d 243
Pl. Blaise Pascal 1 • Louvain-la-Neuve
Informatie:
tel. 010-47 28 41 of 010-47 48 73
<http://zeus.fltr.ucl.ac.be/ciehs/>

2004-02-26 (16:00-)

Sarton leerstoel voor het academiejaar
2003-2004
E. Groesens (ULg, Luik/Liège) • **Belgische
marmers, geschiedenis en wetenschappen**
Universiteit Gent (Faculteit Wetenschappen –
Krijgslaan 281, gebouw S8), Gent

2004-03-05 (16:30-18:30)

Pèrigrination scientifiques – Les voyages
forment les savants
Séminaire 2003-2004
Ph. Bragard • **Les ingénieurs pèrigrins.**
Diffusion des saviors techniques aux
XVIe et XVIIe siècle en hydraulique et
fortification
UCL – Université catholique de Louvain
Faculté de Philosophie et Lettres
Collège Erasme • Local DESC 86 – d 243
Pl. Blaise Pascal 1 • Louvain-la-Neuve
Informatie:
tel. 010-47 28 41 of 010-47 48 73
<http://zeus.fltr.ucl.ac.be/ciehs/>

2004-03-12 (20:00-)

**De mooiste dia's van Wouter Janssens
(trein en tram)**
Wouter Janssens • Vergaderzaal Anneessens
(ingang Fontainasplein), Brussel
Informatie:
Vereniging voor Belangstellenden in het
Openbaar Vervoer • H. Van den Bergh
Kroonstraat 8 • 3920 Lommel
tel. 03-870 05 06 of 011-54 15 04

2004-03-14 (9:00-13:00)

VZW Hobby-rail
Ruilbeurzen
Zaal Star • N. De Brauwerestraat • Vilvoorde

2004-03-17 (14:00-)

L'invention de la poudre
René Amiable (Ministère de la Défense, F) •
Quand les flammes prennent des couleurs ...
Jean-Louis Dumont (Université de Caen,
CNRS, F) • **Quand la chimie fait "boum"!**
Ecole Royale Militaire – Koninlijk Militaire
School, Bxl – Brussel
Informatie:
Mme Brigitte Van Tiggelen, Dr. Sc.
ASBL Mémosciences
Voie du Vieux Quartier 18
1348 Louvain-la-Neuve
tel./fax 010-45 33 94
e-mail: info@memosciences.be
<http://www.memosciences.be>

Fiscale attesten voor giften aan erfgoedprojecten

Sinds 6 oktober van dit jaar kan u een fiscaal attest krijgen voor giften aan SIWE.

Hiervoor werd bij VCM, het contactforum voor erfgoedverenigingen, een project ingediend.

Inhoud van het erkende project

Zoals u waarschijnlijk wel weet beschikken wij over een beperkte collectie Industrieel en wetenschappelijk erfgoed. Het is onze bedoeling deze collectie uit te breiden, op te waarderen en toegankelijk te maken voor het grote publiek. Op langere termijn willen wij dan ook een Museum voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed (MIWE) realiseren.

Een tweede piste is het uitbouwen en toegankelijk maken van een documentatiecentrum rond Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed.

Er is dus dringend geld nodig voor tentoonstellingskasten, restauratiewerken, aankoop van publicaties enz.

Hoe werkt het concreet?

VCM, het contactforum voor erfgoedverenigingen is een logistiek en administratief ondersteunende partner in dit project.

De giften worden gestort op een specifieke rekening van het project. VCM doet de betalingen en reikt jaarlijks fiscale attesten uit aan elke schenker. Fiscale attesten worden slechts verleend voor giften vanaf € 30,00.

Indien je MIWE en het SIWE-documentatiecentrum mee wil helpen realiseren, geef ons dan een financieel steuntje op rekeningnummer 745-0093892-65 op naam van MIWE.

Donderdagmiddag: SIWE-vrijwilligersdag

Elke donderdagnamiddag komen SIWE leden een handje toesteken om het Museum voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed tot een heus museum uit te bouwen. Wie tijd en zin heeft is welkom, de koffie staat klaar.

Op muren geschilderde reclame

Wij zouden graag een inventaris maken van alle op muren van huizen of gebouwen geschilderde reclames in Vlaanderen (met inbegrip van Brussel) en ze op onze webstek brengen (<http://www.siwe.be>). Heeft u er ooit geschilderd, ontworpen, is er één op uw muur of weet u een muur waar er te vinden zijn ... laat het ons weten:

Chris Crombé en Dominique Vanpée
SIWE Trefpunt
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven
e-mail: info@siwe.be

Inschrijvingsformulier

SIWE-studiereis "Holland" – 15 & 16 mei 2004

Ondergetekende,

Naam en voornaam: .....

Straat en nr.: .....

Postcode en gemeente: .....

Telefoon: ..... Gsm: .....

E-mail: .....

verklaart deel te zullen nemen aan de SIWE-studiereis "Industrieel en wetenschappelijk erfgoed in Holland" op 15 & 16 mei 2004.

Hij/Zij komt in het gezelschap van volgende persoon waarmee hij/zij een hotelkamer deelt:

Naam en voornaam: .....

Straat en nr.: .....

Postcode en gemeente: .....

Telefoon: ..... Gsm: .....

E-mail: .....

Hij/Zij komt alleen naar de plaats van vertrek (aanstippen wat past):

JA NEEN

Indien "ja" geantwoord werd op de vorige vraag:

- Wenst een eenpersoonskamer in Hotel De Keizerskroon te Hoorn (supplement 30 euro) (aanstippen wat past) JA NEEN
- Wenst in het hotel een kamer te delen met een ander persoon (van hetzelfde geslacht, tenzij onderling anders overeengekomen) (aanstippen wat past): JA NEEN

Ondergetekende(n) verklaart (verklaren) verbinden zich ertoe vóór 25 december 2003 het voorschot van € 50,00 per persoon te storten op het Rekeningnummer 001-3088106-90 van SIWE vzw, Stapelhuisstraat nr. 15, 3000 Leuven met vermelding "Voorschot studiereis Holland mei 2004".

Naam en handtekening:

Naam en handtekening van eventuele tweede persoon:
.....

De reisorganisatie heeft een optie op de kamers in het hotel tot slechts 31 december 2003!

Degelijke, goed gelegen én aangename logiesmogelijkheden voor groepen zijn zeer schaars in Nederland, zeker in middeleeuwse stadscentra in Noord-Holland!

Voor meer informatie, geef een seintje, bel of mail naar SIWE: tel. 016/58.43.42, e-mail: info@siwe.be.

Of contacteer Patrick Viaene (Land van Waaslaan 156 te 9040 Sint-Amandsberg):
tel. 09/228.52.72, gsm 0474/25.85.86, e-mail: paiviaene@hotmail.com.

Schrijf eens een tekst voor SIWE

Nieuwsbrief en SIWE Magazine

Dit is een oproep voor diegenen die een tekst willen schrijven die opgenomen kan worden in de SIWE-publicaties: SIWE-Nieuwsbrief en SIWE-Magazine.

U kan deze best e-mailen naar ons op info@siwe.be.

Toch is het zinvol dat u enkele regels respecteert. Hieronder de richtlijnen.

Richtlijnen bij de redactie van teksten voor SIWE Nieuwsbrief en SIWE Magazine

De artikelen of bijdragen worden best aangeleverd met de voetnoten achteraan de tekst. Dus als eindnoten. Academische titels worden niet vermeld noch bij de schrijver, noch in de bibliografie- of eindnotenauteursvermeldingen.

Bibliografie en eindnoten

■ Monografie

• *Werk van één of meerdere auteurs:*

Liefst voluit, anders initialen van de voor- en middelnamen van de auteur(s) gevolgd telkens per auteur door de respectievelijke familienaam(en) en dit alles volgens de normaal geldende grammaticale regels. Tussen de auteurs een komma. Voor de laatste auteur een 'en'. Na alle auteurs een punt. Bepaalde landen geven vaak de naam op in een andere volgorde: familienaam en voor- en middelnamen bijvoorbeeld in China.

Daarna de titel in cursief. Indien er in de titel een dubbele punt is om titel van ondertitel te

scheiden dan hoort er een spatie voor en spatie na de dubbele punt te zijn. Slechts in een Engelse monografietitel hoort er aan het begin van de ondertitel een hoofdletter te staan dus na de dubbele punt. Na de titel een punt.

Daarna volgt/volgen de plaats(en) van uitgave per uitgever (zie voorbeelden hieronder – indien geen uitgaveplaats dan S.I.) gevolgd door een dubbele punt met daarna de uitgever (indien niet gekend s.n.) gevolgd door een komma en na deze komma het uitgeverjaar (indien niet terug te vinden: s.d.) dat weer op zijn beurt gevolgd wordt door een komma waarna het volledige aantal pagina's (bibliografie – 240 p.) of de aangehaalde pagina (p. 120) of pagina's (pp. 120-121). Gelieve niet te vergeten dat bij uitgaven uit de VSA/USA, Canada en Australië en best tevens de staat/provincie opgenomen wordt en het land. Indien er geen paginering is dan best schrijven z.p.

Voorbeelden

André Cresens. *SIWE – Stichting Industrieel en Wetenschappelijk Ergoed* vzw. Leuven : SIWE, 2003, 120p.

F.A. Cresens, Patrick Viaene en André Montald. *Het wetenschappelijk erfgoed in Vlaanderen: wat doet SIWE?* Tielt en Weesp : Lannoo, 2002, p. 120.

M. Van Oekelen en Kristien Stals. *Vrouwen in SIWE*. Leuven: SIWE; Amsterdam : FIEN, 2003, pp. 120-121.

➡ Indien u in uw eindnoot een publicatie vermeldt van een auteur en u hebt dit werk in één van de voorgaande eindnoten reeds vermeld dan zet u in plaats van de titel van het werk o.c. (in het cursief!).

➔ Indien u in een eindnoot een andere auteur vermeldt die u reeds in de voorgaande eindnoot had waar hij/zij de enige auteur was maar van een andere publicatie dan neemt u in plaats van de naam van de auteur Idem op bij deze nieuwe eindnoot.

➔ Indien uw eindnoot volledig hetzelfde is als de voorgaande eindnoot en het gaat maar om één publicatie dat vermeldt u *Ibidem* (in het cursief!) al dan niet aangevuld met waar nodig (een) andere aangehaalde pagina('s).

- *Bundeling van teksten van enkele auteurs waarbij een redacteur/redacteurs vermeld wordt/worden*

Dan neemt men de redacteur(s) als auteur(s) op met weglating van auteurs, tenzij men een beschrijving vanuit de bijdrage levert en dus op twee niveaus beschrijft. Om duidelijk te maken dat het om redacteurs gaat plaatsen we tussen haakjes red., dus (red.).

Voorbeelden

K. Haustraete en Luc Wante (red.). *Technische en wetenschappelijke collecties bij SIWE*. Leuven : SIWE, 2004, 120p.

Alex Baerts. *Een thermometer*. In : K. Haustraete en Luc Wante (red.). *Technische en wetenschappelijke collecties bij SIWE*. Leuven : SIWE, 2004, pp. 1-15.

Alex Baerts. *Een thermometer*. In : K. Haustraete en Luc Wante (red.). *Technische en wetenschappelijke collecties bij SIWE*. Leuven : SIWE, 2004, p. 3.

■ Artikel uit een tijdschrift

Geen wijziging wat betreft auteur(s) en bij-

dragetitel. Na de punt die volgt op de titel volgt na de spatie In dat op zijn beurt gevolgd wordt door een spatie dubbele punt waarna weer een spatie volgt. (. In :) Daarna volgt de titel van het tijdschrift waar weer de zelfde regels gelden als voor titel in het algemeen. De tijdschrifttitel wordt gevolgd door een komma. Indien er tijdschriften dezelfde titel zouden kunnen hebben dan kan tussen haakjes maar niet in cursief de uitgaveplaats opgenomen worden.

Daarna volgen jaargang(en), nummer(s) (daarna tussen haakjes maand(en) en jaar) en pagina('s).

Voorbeelden

Harry van Royen. *Scheepswerven in Vlaanderen*. In : *Oostvlaamse zanten*, jrg. 51, nr. 1 (januari 1954), p. 12.

Arnold Eloy. *Landbouwmachines*. In : *Brabantse folklore*, nrs. 132-133 (mei-juli 2000), pp. 12-13.

■ Dossier uit een archief

Naam van het archief, nummer van het dossier, jaar van opstellen, folio(s) (f.).

Indien het dossier of fonds een naam heeft: naam van het dossier of fonds in cursief, naam van het archief, nummer van het dossier, jaar van opstellen, folio(s) (f.).

Woorden cursief in de tekst

- bij het letterlijk weergeven van een citaat
- bij het weergeven van bijvoorbeeld een gedicht of lied
- bij het vermelden van een titel van een boek, tijdschrift, ...

Vlaams Filmmuseum en -archief van Leuven naar Kortrijk

Op een vouwblaadje met als verantwoordelijke uitgever de Stad Leuven leest men naast het programma december 2003: 'afscheid': "Op 31 december sluit de zaal van het "Vlaams Filmmuseum en -archief" zijn deuren in Leuven. De activiteiten zullen in de toekomst hopelijk op een andere locatie verder gezet worden."

In *De Zondag Oost-Brabant – Brussel* (zondag 7 december 2003) leze men in het artikel *Vlaams filmmuseum van Leuven naar Kortrijk* van Matthieu Van Steenkiste dat Jos Hoeyberghs tegen 2005 wil heropenen in de Guldensporenstad. Blijkbaar is dit het gevolg van een spelletje welles-nietes tussen Vlaams en Leuvens niveau. Leuven was steeds een steun voor het archief maar kon moeilijk het museum vanuit eigen budgetten bekostigen. Dit hoorde eerder op het Vlaamse niveau beslist te worden. Ook eerder is al een museum uit het Leuvense verdwenen: het Gasmuseum. [dvp]

Wat heb je gezien?

De LWV – Leuvense Vereniging voor Volkskunde vzw – heeft in samenwerking met het Vlaams Filmmuseum en -archief een project uitgewerkt waarbij systematisch op zoek werd gegaan naar bewegende beelden van het dagelijkse leven in het arrondissement Leuven. 313 films en video's werden hierdoor in beeld gebracht en gedetailleerd beschreven in *'Heb je dat gezien? Het dagelijks leven in het arrondissement Leuven in de 20e eeuw in bewegend beeld. Catalogus van film- en videomateriaal.'*

Deze 148 pagina's tellende publicatie met 8 illustraties kost € 13,50 (exclusief portkosten die € 3,00 per exemplaar bedragen).

Men kan het boek kopen:

- in het Vlaams Filmmuseum en -archief – L. Vanderkelenstraat 30 (eerste verdieping) te Leuven (tijdens kantooruren – maandag tot vrijdag 9 tot 12 en van 13 tot 16.30 uur).

vervolg op blz. 22

- bij het weergeven van anderstalige woorden
- bij het weergeven van woorden in Oud-Nederlands of Middel-Nederlands

Woorden weergeven tussen aanhalingstekens

- bij het letterlijk weergeven van een citaat

- bij woordspelingen
- bij uitdrukkingen en gezegdes
- wanneer men extra de nadruk/aandacht wil vestigen op een bepaald(e) woord/uitdrukking.

(dv)

vervolg van blz. 21

- bij LVV p.a. Erasmushuis K.U. Leuven – Blijde Inkomststraat 21 – 3000 Leuven. (Hier kan overgeschreven worden op rekeningnummer 000-1482802-60 van Leuvense Vereniging voor Volkskunde, Leuven met vermelding 'Filmcatalogoog'.) [dvp]

Sorry ... mevrouw/mijnheer? Of moet er nog een lantaarnpaal zijn?

In Laken komt een openluchtmuseum met betrekking tot de straatverlichting in de Emile Delvastraat, de Victor Mabillesstraat en de Fineastraat te Laken (Brussel). In deze drie straten komen vijftien lantaarnpalen die elk een stap uit de geschiedenis van de straatverlichting zullen vertegenwoordigen. [dvp]

Collega met een technische collectie ... al dan niet in een museum ...

Op vrijdag 21 november 2003 vond in het Museum voor de Oude Technieken (MOT) in Grimbergen de startvergadering plaats van de collegagroep Technische Collecties. Deze collegagroep wil een platform zijn voor alle musea met een technische collectie – een ruimere actieradius dus dan de technische musea. Een kerngroep die getrokken wordt door Johan David, conservator van het MOT zal in januari 2004 samenkomen in verband met de werking in 2004 van deze groep die al een

eerste activiteit plant op 27 september 2004 in het MIAT – Museum voor Industriële Archeologie en Textiel te Gent rond het verwerven en afstoten van museumobjecten. Indien u interesse heeft in deze collegagroep kan u een seintje geven aan de VMV – Vlaamse Museumvereniging: telefoon 03-216 03 60 of e-mail: info@museumvereniging.be. Onze Vereniging – SIWE – gaf trouwens rond het inventariseren, beheren en valoriseren van wetenschappelijke en technische verzamelingen een publicatie uit die verscheen als nummer dertien van het *SIWE Magazine* (januari 2003). Meer info: info@siwe.be. [dvp]

IBM – International Business Machines

Wil u meer weten over de geschiedenis van IBM dan zijn de *IBM Archives* zeker een waardevolle bron voor u. U kan ze terugvinden op: <http://www-1.ibm.com/ibm/history>.

Skypen

Op het ogenblik is het mogelijk om gratis met iemand anders te telefoneren via het internet. Bart Goossens berichtte hierover in *De Stan-daard (DS2 weekend – De wijde wereld)* van zaterdag 6 en zondag 7 december 2003 op pagina 8 en meldt dat er reeds meer dan 3 miljoen exemplaren van dit programma gedownload werden via <http://www.skype.com>. Een trend binnen de geschiedenis van computer, internet en telefoon waard om vastgelegd te worden. [dvp]

Militair erfgoed – WVOI-archeologie

In de maand november 2003 werd binnen het *Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP)* een onderzoeksceel voor *Wereldoorlog I-archeologie* aan de minister van Cultuur, Paul Van Grembergen voorgesteld. Lazen we in *De Standaard* van 12 november 2003 op pagina 15.

In 2004 zal er trouwens vanuit VCM een dag rond militair erfgoed doorgaan. [dvp]

I.J. de Kramer-prijs: Een publicatieprijs ter waarde van € 2000 van de vereniging voor molinologie TIMS Nederland en Vlaanderen

De vereniging voor molinologie *TIMS Nederland en Vlaanderen* looft éénmaal in de twee jaar een prijs uit voor een gedegen en vernieuwende molinologische studie.

De prijs is genoemd naar de eminente molinoloog I.J. de Kramer (1919-1994), die in de beginperiode in Nederland en Vlaanderen veel heeft betekend voor het vakgebied.

De prijs bestaat uit een geldbedrag ter grootte van € 2000.

De uitreiking gebeurt tijdens de najaarbijeenkomst van TIMS Nederland en Vlaanderen, gewoonlijk in de maand november.

Het doel van de prijs is het stimuleren van het molinologisch onderzoek en het publiceren van molinologische studies in het Nederlandse taalgebied.

Het volledige reglement kan je downloaden op: <http://tims.geo.tudelft.nl/Reglement/index.htm>. [cc]

De industriële revolutie Op de BBC en in het SIWE-documentatiecentrum

Wie af en toe eens op een tv-kanaal van over het Kanaal afstemde zou zeker wel eens een deel kunnen gezien hebben van de BBC TV-serie *What the Industrial Revolution did for us*. Er is een boek als begeleidend materiaal bij deze serie uitgegeven. U kan het gerust eens komen inkijken op het SIWE Trefpunt in het documentatiecentrum. Even de referentie: Gavin Weightman; Dan Cruickshank (forew.). *What the industrial revolution did for us*. (BBC books). London: BBC Books – BBC Worldwide, 2003, 224p. ISBN 0-563-48794-1. £ 18,99. [dvp]

Uit de lucht gegrepen

Op het ogenblik loopt in het *Museum Boerhaave – Rijksmuseum van de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en de Geneeskunde* – te Leiden (Nederland) de wintertentoonstelling *'Uit de lucht gegrepen. Geschiedenis van de weerkunde in Nederland'* nog tot 7 maart 2004. Het Nederlandse weerinstituut het KNMI is bijna 150 jaar oud maar de oorsprong van de weerkunde gaat terug naar onderzoek van de 17e eeuw. Geleerden – zoals Huygens en later Fahrenheit – ontwikkelden vanaf die tijd instrumenten om de temperatuur, druk en vochtigheid van de lucht te meten. Met de komst van de telegraaf en later de radio kon een vrij goed voorspellende dienstverlening uitgebouwd worden; de huidige weercomputers en de enorme dataver-

zamelingen van satellieten en weerstations zorgen nu reeds voor vrij betrouwbare weersvoorspellingen voor een periode van 10 dagen. Op de tentoonstelling vindt men enkele topvoorwerpen van beroemde Nederlandse meteorologen die een kijk geven op de geschiedenis van de weerkunde. Maar ook verschijnen als regenbogen, windhozen en bijzondere wolken komen aan bod. Wie zelf wijlen de Vlaamse/Belgische Armand Pien achterna wil en het weer wil presenteren in een professionele 'Blue Room' ... mag niet aarzelen.

Bij de tentoonstelling hoort een fraaie catalogus over drie eeuwen weerkunde in Nederland: *Uit de lucht gegrepen. Geschiedenis van de weerkunde in Nederland. (Boerhaave Museum mededeling ; 302)*. Leiden : Boerhaave Museum, 2003, 48p. ISBN 90-6292-145-0. € 7,00.

[dvp]

Cement & beton

Bij FEBELCEM – *Federatie van de Belgische cementnijverheid vzw* – verscheen recent de losbladige publicatie *ABC van cement en beton* met als opdeling: betonbestanddelen, beton maken, vers beton en verhard beton. Een exemplaar bevindt zich in het SIWE Documentatiecentrum. Informatie: FEBELCEM Promotie, onderzoek & ontwikkeling. Secretariaat. Mevrouw Scherps. Voltastraat 8 – 1050 Brussel. Tel. 02-645 52 18. Fax 02-640 06 70. E-mail: m.scherp@febelcem.be.

[dvp]

SIWE Documentatiecentrum – S Inhoudstafels van tijdschriften

In 2004 zullen van een aantal wetenschappelijke, technische en industrieel archeologische tijdschriften de inhoudstafels in een bestand ingebracht worden zodat onze leden meer ontsloten informatie op onze site <http://www.siwe.be> kunnen vinden met betrekking tot dat deel van het erfgoed dat hun interesseert.

Wij houden jullie zeker op de hoogte van de ontwikkelingen in een van de volgende SIWE-nieuwsbrieven. Mocht u vragen of voorstellen hebben hierover ... contacteer dan het SIWE Trefpunt. (info@siwe.be)

[cc & dvp]

SIWE Trefpunt SIWE 24/7

Om u beter te dienen zullen we vanaf begin 2004 proberen aan de hand van vragen van leden en externen – een *FAQ (frequent asked questions)* indachtig – een *SIWE 24/7* dienst op onze webstek uitwerken.

Dit deel van de SIWE-website is bedoeld om een groot deel van de vragen die u heeft te kunnen beantwoorden zonder dat er een medewerker/trefpunter aanwezig is. U krijgt dan een dienstverlening vierentwintig uren per dag zeven op zeven: **SIWE 24/7**.

Dit mag u natuurlijk niet weerhouden om ons blijvend uw noden mee te delen en uw problemen aan te kaarten. Waar we kunnen proberen we ze zo snel mogelijk op te lossen. Stoor ons gerust ... Wij zijn er voor u.

[cc & dvp]

België zonder Belga maar nog niet zonder Vander Elst

Neen, we hebben het niet over de geldeenheid – de Belga – die ooit gelijkstond aan vijf oude Belgische franken. We hebben het over de laatste Belgische sigarettenfabriek *Tabacofina-Vander Elst* uit het tabakmultinationaal geheel BAT (*British American Tobacco*) in Merksem die dicht gaat. Deze fabriek maakt sigaretten van de merken *Tigra*, *Johnson* en *Belga*. Sinds 2001 was het onze laatste sigarettenfabriek. Het merk *Belga* blijft bestaan het zal echter waarschijnlijk in een buurland gemaakt worden. Het sigarenfabriek van *Vander Elst* te Leuven blijft echter nog draaien.

[dvp]

Belgische tabak?

Niet enkel is bijna de laatste Belgische sigarettenfabriek dicht in ons land maar ook het einde is nabij voor de Belgische tabak als het tij niet keert. Het aantal tabakstellers in Vlaanderen ging van nog 528 in 1986 naar een goeie 200 à 240 sinds 1999. In Wervik probeert men dit patrimonium nog levend te houden o.a. in het Tabaksmuseum.

(Bron: Ruben Mooijman. *Einde dreigt voor Belgische tabak*. In : *De Standaard*, woensdag 3 december 2003, p. 22)

Nederlandse techniek- geschiedenis van de twintigste eeuw afgerond

In november 2003 ontving de Nederlandse

koningin het laatste en zevende deel van TIN20 of *Techniek in Nederland in de twintigste eeuw* een project waarvan de onderzoek-sreeks startte in 1998. Hoofdvraag: Hoe groot is de invloed van de ontwikkeling van de techniek op de Nederlandse geschiedenis in de twintigste eeuw? En na zeven delen kan men stellen: zeer groot. Niet verwonderlijk! Historische ontwikkelingen zijn meestal niet te begrijpen zonder de technologische ontwikkelingen. Men kan en wil met behulp van techniek koste wat kost modern zijn, mee met zijn tijd.

J.W. Schot (e.a.) (red.). *Techniek in Nederland in de twintigste eeuw. Deel 7 : techniek en modernisering. Balans van de twintigste eeuw*. Walburg pers, 2003.

ISBN 90-5730-070-2.

€ 39,95.

[dvp]

Nostalgisch weerzien met historische stoomlocomotief

De loc(omotief) 20.013 werd door de Belgische Spoorwegen na de Tweede Wereldoorlog besteld. In december 1966 zou hij de laatste keer als reizigerstrein met stoomtractie tussen Ath en Denderleeuw actief zijn. Tussen 1975 en 1990 trok deze nostalgische stoomlocomotief treinen die samengesteld waren uit historisch treinmateriaal. De NMBS besliste in 2001 dit deel van het patrimonium te laten herstellen in de ateliers van de Duitse spoorwegen in Meiningen. In Schaarbeek zal de loc overwinteren in afwachting van de ritten in 2004.

[dvp]

Belgacom stelt haar historische archieven en collectie ter beschikking van gemeenschap

Op 24 september 2003 heeft Belgacom haar historische collectie, met waardevolle en zeldzame stukken uit de Belgische telecomgeschiedenis overgedragen aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis. Enkele maanden geleden, schonk Belgacom haar bedrijfsarchieven aan het Rijksarchief. Daardoor zal het collectief geheugen van meer dan een eeuw telecomgeschiedenis in België, op professionele wijze bewaard en beheerd worden.

De historische collectie, die tot 1998 ten dele tentoongesteld was in het vroegere Postmuseum (Brussel), telt meer dan 1500 voorwerpen. Zij bevat onder meer de allereerste telefooncentrales en een indrukwekkende aantal oude telegraaf- en telefoontoestellen. Experts benadrukken dat het de mooiste historische telecomcollectie in België is.

Belgacom stelde er prijs op dat deze collectie, die een overzicht biedt van de snelle en spectaculaire evolutie van de telecommunicatie, zou bewaard blijven en dat ze open zou staan voor de burgers.

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, gevestigd in het Brusselse Jubelpark, hebben deze overdracht aanvaard. Zij zullen de Belgacom-collectie professioneel beheren en ze valoriseren voor het publiek. Zo zullen onderzoekers toegang hebben tot de stukken.

Het Belgacom-archief omvat duizenden administratieve documenten, publicaties, foto's en brochures, die de geschiedenis van de ex-RTT en van Belgacom, en van duizenden werk-

nemers weerspiegelen. Sommige stukken gaan terug tot 1840. Zowel op bedrijfshistorisch vlak, als voor het sociale en technische wetenschappelijke onderzoek, is het Belgacom-archief van grote waarde. Daarom werd het integraal neergelegd bij het Algemeen Rijksarchief, waar de stukken weldra, na inventarisering, zullen ter beschikking staan voor onderzoek.

© Belgacom – 2003. Terug te vinden op: http://www.belgacom.be/company/com/jsp/static/2003_09_24_collectie.jsp

200 jaar telegramgeschiedenis in België

Men vindt een presentatie op het web: http://www.belgacom.be/company/com/jsp/static/corp_telegram.jsp [cc]

Nieuwe Zuivelmusea in Vlaanderen

De jongste tijd openen in West-Vlaanderen twee interessante zuivelmusea hun deuren. "De Oude Kaasmakerij" te Passendale, een fusiegemeente van Zonnebeke, is een druk bezocht bezoekerscentrum omtrent de productie van kaas. Terwijl niet zo lang geleden de Passendaalse kaasfabriek elders in het dorp werd gehuisvest, werden de gebouwen en installaties van het oorspronkelijk kaasbedrijf, daterend uit het interbellum en gesitueerd 's Graventafelstraat 48a, omgebouwd tot een levendig bedrijfsmuseum. Het museum illustreert en documenteert niet alleen de geschiedenis van de Passendaalse kaasmakerij

maar ook de productie van kaas in het algemeen, zowel in Vlaanderen als in het buitenland.

Meer informatie vindt op de website <http://www.deoudekaasmakerij.be> of kan men telefonisch opvragen op volgend nummer 051-77 70 05.

Een ander opmerkelijke recente realisatie is het Zuivelmuseum in Blankenberge, dat de unieke verzameling De Jonghe presenteert. Het museum werd gebouwd naast het melk-distributiebedrijf "Schoolmelk De Jonghe" (Brugsesteenweg 68) en wordt financieel ondersteund door alle grote tenoren van de Belgische zuivelindustrie. Tijdens het bezoek wandelt men door de geschiedenis van de zuivelindustrie in Vlaanderen en Nederland uit de voorbije vijf eeuwen. De collectie bestaat uit unieke boterkarnen, boterkneders, kaaspersen, afromers, melkflessen, laboratoriummateriaal. Via objecten, historische prenten, affiches en foto's maakt men kennis met het winnen van de melk, de boter- en kaasproductie, de geschiedenis van de distributie der zuivelproducten.

Meer informatie vindt men op de website <http://www.zuivelmuseum.be> en is tevens op te vragen via de volgende telefoonnummers 050 411875 of 050 281646. *[pv]*

Sint-Felixpakhuis – opslag van Sarchieven ...

In zijn vestiging aan de Venusstraat bewaart het stadsarchief historische gegevens over

Antwerpen, zijn stadsbestuur, families en bedrijven. Een aantal documenten dateert reeds uit de 12de eeuw. Omdat de huidige locatie te klein is, brengt de stad dit archief in de toekomst onder in het Sint-Felixpakhuis. Zo krijgt dit historisch waardevolle gebouw na renovatie en restauratie zijn oorspronkelijke opslagfunctie terug. Bovendien draagt het nieuwe stadsarchief op die manier bij tot de vernieuwing van het Eilandje.

Troeven:

- nieuwe huisvesting stadsarchief
- optimale bewaring
- ruime dienstverlening
- behoud historisch monument
- binnenstraat als boekenstraat en publieksforum en verbinding stadscentrum met vernieuwd Eilandje

Realisatie: 2002-2005

Locatie: Godefriduskaai 30, Oudeleeuwenrui 29/31, Eilandje, 2000 Antwerpen

Meer informatie: in de Antwerpse stadswinkel en <http://stadsarchief.antwerpen.be>.

Bron: <http://kurieuzeneuzen.antwerpen.be/mida/default.asp?inhoud=/antwerpen2006/felix.htm>

Lamot in Mechelen

Misschien kennen enkelen onder jullie 't Hoofd te Klein-Willebroek en de brouwerij Lamot die daar gevestigd was en tot recent de SEGHERS better technology group nv van Hendrik Seghers herbergde.

De *Thuis in de Stad-prijs 2003* gaat dit jaar echter naar de renovatie van de site Lamot, waar destijds in Mechelen de gelijknamige brouwerij stond die tot 1995 actief was. In de herbestemming zijn hier een zeer eigentijds museum en een congressentrum voorzien.

Bron: Guy Fransen. *Lamot in Mechelen is Vlaanderens mooiste. Dijlestad vindt opnieuw het water uit.* In : *De Standaard*, 9 december 2003, pagina 3. [dvp]

De hoogovens van Boël sneuvelen – La Louvière

Wie *La nouvelle Gazette – Le Quotidien du Centre – sudpresse* las op vrijdag 7 november 2003 kon er niet naast kijken want zowel op pagina 1 als op pagina 4 stond: *Les hauts-fourneaux de Boël passent à la mitraille.* (Jean-Paul Cailleaux). Op 6 november 2003 om 11:21 uur begon deze ontmanteling. [dvp]

Carcoke – Zeebrugge

In onze vorige SIWE Nieuwsbrief (p. 10) was er de tekst van P. Viaene over Carcoke. <http://www.siwe.be/SIWE-Nwsbrf%2010.pdf>. Wie extra fotomateriaal wil zien van een 'industriefotograaf' hierover kan terecht bij Harald Finster (Aachen/Aken) op de webstek <http://www.hfinster.de/StahlArt/archive-Zeebrugge-de.html> (*Carcoke Zeebrugge – Die 'Carcoke' Kokerei in Zeebrugge kurz nach der Stilllegung*) op zijn website vinden we tevens fotomateriaal van de Cokeries d'Anderlues, Carcoke Tertre, Cockerill Charlerloi Seraing en Buda Marly. [dvp]

Buda Marly – Marly-Carcoke

Erik Raspoet en Stephan Vanfleteren schreven *Klaagzang voor de boeman van Buda* in *De Morgen* van zaterdag 6 december 2003 (pagina's 44-46) over de aan het viaduct van Vilvoorde liggende en destijds smog veroorzakende cokesfabriek Marly-Carcoke.

Zo stelt een Brussels rapport dat de SO_x-uitstoot met 48% verminderd was en dit in de eerste plaats omwille van de sluiting van de cokesfabriek van Marly in 1993 (bron: webstek <http://www.prd.irisnet.be/NI/constat/constat08.htm>). Prins Laurent zou samen met anderen op 16 december 2003 de sloophamer hanteren voor dit bedrijf dat al tien jaar buiten gebruik is. Weer een stuk industrieel erfgoed dat verdwijnt ... *La Fonderie* heeft redelijk wat verzameld over dit uit de jaren 1930 daterende cokesfabriek dat een goede 750.000 ton cokes of verrijkte steenkool per jaar produceerde die naar hoogovens of Leuvense stoven hun weg konden vinden. Mevrouw Evelyne Huytebroeck stelde op de vergadering van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad van dinsdag 28 november 2000: "*denken we maar aan de industrieterrainen van Cokeries du Marly, die nog steeds verontreinigd zijn en waar de kosten wellicht tot één miljard zullen oplopen. Cockerill heeft de sanering nooit op zich willen nemen en nu bestaat de kans dat het Gewest ervoor zal mogen opdraaien.*" [vertaling]

Marly brandde trouwens weer even met rookontwikkeling tot gevolg (tot in Turnhout) op 2003-12-10 en volgende bij de voorbereidingswerken tot de aangekondigde sloop. De sloop door de prins werd uitgesteld... [dvp]

W(H)AT een stoof ...

In Leuven zijn binnen een tentoonstelling in de oude stadsbibliotheek trouwens nog enkele 'Leuvense' kachels te zien tot en met 18 januari 2003. Vervlogen nostalgie ...

Industrieel erfgoed in de literatuur – aanwezig/afwezig?

"Trouwens, het beeld van fabrieksschoorstenen achtervolgt me niet minder. In mijn schooljaren bepaalden ze het aanzien van mijn horizon. Ik heb ze zien neerstorten, knikkend in de opkomende zon. Hun afwezigheid werkte haast sterker dan hun aanwezigheid."
Gerrit Komrij. *Demonen. Autobiografische verhalen*. Amsterdam: De Bezige Bij, 2003, p. 25.

17 december 2003: 100 jaar geleden de eerst gemotoriseerde en bestuurbare vlucht van de gebroeders Wright – 100 jaar luchtvaart

In Hendon bij Londen was er op 13 mei 1911 een vliegtuigshow, slechts zeven jaar en een half na de eerst gemotoriseerde en bestuurbare vlucht van de gebroeders Wright op 17 december 1903.

Bron: *Traject. 100 jaar luchtvaart special*. In : *De Volkskrant*, zaterdag 6 december 2003.

[dvp]

Van I love you tot ... Trojaans paard

Computervirussen – of computercode die zichzelf kan vermenigvuldigen en verspreiden –, **Trojaanse paarden** – onzichtbare programmatuur binnen iets aantrekkelijks die schadelijk kan zijn voor de gebruiker – en **netwerkwormen** die zich via beveiligingslekken van netwerkprogramma verspreiden daar ging het over in de *Thema*-bijlage over Computervirussen van *NRC Handelsblad* van zaterdag 6 en zondag 7 december 2003. Passeren de revue:

- **Computervirussen:** bestandsvirussen (bestandswormen, companion virussen, parasitaire virussen, overschrijvende virussen), macrovirussen (voor Word, Excel, Access, Powerpoint, multiplatform macrovirussen en voor andere programma's), scriptvirussen (voor Windows, DOS of andere besturings-systemen), bootsectorvirussen en gecombineerde varianten.
- **Netwerkwormen:** e-mailwormen, IRCwormen, LANwormen, bestandloze wormen en gecombineerde varianten.
- **Trojaanse paarden:** achterdeurprogramma's, spy-ware, droppers, destructieve Trojaanse paarden en aanvalsemulatoren.
- En er zijn natuurlijk de **nepwaarschuwingen (hoaxen)** ...

Ook dit hoort bij de geschiedenis van de computer ...

[dvp]

SIWE Trefpunt – Seen nieuwe medewerker

Dominique Vanpée is als nieuwe (staf-)medewerker bij SIWE de vaste waarde, Chris Crombé, komen vervoegen begin oktober 2003. Hij trad aan na het vertrek van Ruth Timmermans – die we het allerbeste toewensen in haar nieuwe job/uitdaging. Dominique was eerder algemeen secretaris van het Verbond voor Heemkunde vzw en werkte destijds mee aan projecten van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde (KBCV) en de K.U. Leuven, Seminarie voor volkskunde. Hij is op het ogenblik buiten zijn SIWE-job tevens voorzitter van de Heemkundige Kring van Huldenberg en redactielid van *Ons heem*, het driemaandelijks tijdschrift van Heemkunde Vlaanderen vzw.

Varend erfgoed – Visserstvaartuigen – VCM

VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw vraagt Vlaams minister van Leefmilieu Ludo Sannen uitreiking van slooppremies voor vissersvaartuigen af te stemmen op beschermingsbeleid van varende monumenten.

Context

De Vlaams minister van Leefmilieu, Ludo Sannen, kondigde aan dat hij de mogelijkheden onderzoekt om een economische stimulans te geven aan de visserij in Vlaanderen door het uitreiken van slooppremies. Deze slooppremies moeten het mogelijk maken dat er nieuwe financiële middelen beschikbaar komen om de vissersvloot te vernieuwen en aan te passen aan de hedendaagse eisen.

VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw, een netwerk van meer dan 200 erfgoedverenigingen in Vlaanderen en Brussel, is overtuigd van het economisch belang van deze maatregel, maar vraagt aan de minister om de uitreiking van de slooppremies af te stemmen op het beschermingsbeleid rond varende monumenten.

Bescherming van varende monumenten

Net als de ons omringende landen heeft ook Vlaanderen een rijk maritiem verleden. Relicten van dit verleden genoten tot nu toe echter geen of nauwelijks bescherming. Daar komt stilaan verandering in, onder meer door de unanieme goedkeuring in het Vlaams Parlement van het decreet van 29 maart 2002 over de bescherming van het varend erfgoed. Momenteel legt Vlaams minister Paul Van Grembergen de laatste hand aan de uitvoeringsbesluiten die het decreet concreet in werking moeten stellen. VCM werd als belangenbehartiger van de maritiem erfgoedverenigingen door het beleid actief betrokken bij het opstellen van deze uitvoeringsbesluiten. Het beschermingsbeleid is er op gericht om een representatief deel van Vlaanderens historisch maritiem patrimonium te bewaren, te beheren en te ontsluiten, onder meer door de uitreiking van beheerspremies.

Een eerste indicatieve inventaris van beschermingswaardige historische schepen en vaartuigen maakte alvast duidelijk dat er van bepaalde scheepstypes geen of nauwelijks exemplaren zijn overgebleven. Eén van de belangrijkste redenen daarvoor zijn de slooppremies die in het verleden werden uitgereikt. Om de premie effectief uitgekeerd te krijgen,

moest het vaartuig ook effectief gesloopt worden. Veel is dan ook op deze manier verdwenen en dit ondanks een **Europese richtlijn** die het mogelijk maakt om **vaartuigen met een cultuurhistorische waarde te bewaren** en toch de slooppremie uit te reiken.

Naar een pro-actief beleid

VCM hoopt dat alle betrokkenen dan ook kunnen samenwerken rond een pro-actief beleid. Belangrijk in dit pleidooi is de vaststelling dat de principes die aan de basis liggen van de bescherming van het varend erfgoed totaal anders zijn dan bijvoorbeeld de criteria voor de bescherming van gebouwde monumenten. In ieder geval is de **ouderdom** voor historische schepen een **minder belangrijk criterium**. Doorgaans wordt er van uitgegaan dat schepen vanaf een ouderdom van 30 jaar voor bescherming in aanmerking komen. De steeds toenemende technische evolutie zorgt er echter voor dat bepaalde scheepstypes zeer snel uit de vaart genomen worden omdat ze verouderd zijn. Dat neemt niet weg dat precies deze schepen **unieke getuigen kunnen zijn van deze technische evolutie** en net daardoor voor bescherming in aanmerking komen.

Wanneer de huidige maatregel m.b.t. de uitreiking van slooppremies wordt doorgevoerd zonder dat er tegelijkertijd kan geëvalueerd worden welke schepen voor bescherming in aanmerking komen en effectief beschermd kunnen worden, mist Vlaanderen alweer een unieke gelegenheid om een deel van haar eigen geschiedenis, zij het dan de maritieme, aan toekomstige generaties over te dragen.

In 2001 organiseerde VCM de **Ontmoetingsdag 'Varend erfgoed'** en aansluitend de ex-

cursie 'Te Water' in het kader van de Vlaams-Nederlandse driedaagse 'Water'. In navolging daarvan werd een **eerste overleg** opgestart tussen de meer dan **40 maritiem erfgoedverenigingen** in Vlaanderen. Veel van deze verenigingen hebben er samen met particulier geïnteresseerden voor gezorgd dat er toch nog een deel van ons maritiem patrimonium (plannen, voorwerpen, scheepsmodellen, enkele vaartuigen, ...) bewaard is gebleven.

In functie van de creatie van een breed draagvlak voor het behoud van het maritiem erfgoed in Vlaanderen werd een **verslagboek** gepubliceerd en een **reizende infotentoonstelling** opgebouwd. Deze tentoonstelling wordt momenteel met de steun van de Vlaamse overheid geactualiseerd en in een nieuwe vorm gegoten.

In functie van een integraal en geïntegreerd beleid werd in overleg met de sector een **discussienota** opgesteld met de belangrijkste uitdagingen, knelpunten en eventuele oplossingen voor een optimale maritieme erfgoedzorg.

Meer info:

VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw

Erfgoedhuis Den Wolsack

Oude Beurs 27 • 2000 Antwerpen

tel. 03-212 29 60 • gsm 0478-23 47 33

fax 03-212 29 61

e-mail info@vcmcontactforum.be

<http://www.monument.vlaanderen.be>

Contactpersonen: Ingo Luypaert, algemeen coördinator of Piet Jaspert, voorzitter

De laatste maanden is er veel aandacht besteed aan de website van SIWE. Vooral de rubriek erfgoednieuws is verveelvoudigd en bevat een schat aan informatie over colloquia, cursussen en tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Het leek ons dan nuttig om in deze nieuwsbrief de structuur en de inhoud van onze webstek kort toe te lichten.

In de Nederlandse homepage (aan de andere taalversies wordt nog druk gewerkt) kan je volgende hoofdrubrieken vinden: over SIWE, activiteiten, publicaties, projecten, het museum, erfgoednieuws, mijn SIWE, contact.

Hieronder volgt een korte toelichting bij elk van deze rubrieken met hun subrubrieken en heb je meteen een sitemap om gemakkelijker je weg te vinden.

Over SIWE:

- *Introductie*: met de geschiedenis en de doelstellingen van de SIWE vzw.
- *Werking*: de vaste onderdelen van de werking van SIWE zijn o.a.: het maken van publicaties, organisatie van studiedagen, een maandelijks excursie voor de leden, het organiseren van evenementen en tentoonstellingen, het beheren van een patriomonium en de trefpuntwerking.

Activiteiten:

- *Actueel*: hier vind je de activiteiten die SIWE de komende maanden organiseert, elk voor-

zien van een elektronisch inschrijvingsformulier.

- *Archief*: een kort verslag over de voorbije SIWE-activiteiten.

Publicaties:

- *SIWE-magazine*: een overzicht van de inhoud van ons driemaandijks tijdschrift
- *SIWE-nieuwsbrief*: een tweemaandelijkse publicatie met korte mededelingen. De laatste editie kan je downloaden.
- *Andere SIWE-publicaties*: momenteel zijn die er nog niet.

Projecten:

- Informatie over kortlopende projecten zoals het *'s-Hertogenmolens-project* elders beschreven in dit nummer.

Het museum:

- *Molens van Orshoven*: onze thuisbasis, gelegen aan de Leuvense vaartkom, heeft een rijke en ook wel merkwaardige geschiedenis.
- *De collectie*: een blik op de MIWE-collectie labo-uitrustingen, motoren, computergeheugens, werktuigmachines, etc.

Erfgoednieuws:

- *Colloquia, cursussen, tentoonstellingen*: alles over erfgoedleren en tips voor trips in binnen- en buitenland, een rubriek die bijna wekelijks wordt aangevuld.
- *Zoekertjes*: in deze rubriek besteden we aandacht aan interessant industrieel, we-

tenschappelijk en/of technisch erfgoed in bezit van particulieren. Je kan er terecht met al uw vragen op dit terrein. Het is de bedoeling om hier een discussieforum uit te bouwen. Nog even wachten.

- *Links*: Links naar websites uit binnen- en buitenland over industrieel, technisch, technologisch, ingenieurs- en wetenschappelijk erfgoed. Een rubriek in volle uitbreiding.

Mijn SIWE:

Misschien weet je nog ergens een oude machine staan? Een drukpers, een gasmotor, een stommachine of wat kleiner: rekenmachines, telefoons en fototoestellen.

Je wilt opzoeken hoe die machine werkte, ze opknappen en terug laten werken?

Je wilt meewerken aan de opbouw van onze collectie en het museum?

Je wilt de wererld van techniek en wetenschappen beter leren kennen door deel te nemen aan voordrachten, bezoeken aan musea, tentoonstellingen en sites?

Je wilt ons helpen met uw expertise of financiële steun?

In deze rubriek vind je alle informatie om lid of medewerker te worden van SIWE vzw.

Veel surfplezier

De SIWE redactie

Chris Crombé

Boekbesprekingen

Moeten er nog Mstekskes zijn?

Marcel STROOBANT en Danny ROBBEN. *Tot de laatste lucifer. Geschiedenis van de lucifersnijverheid in de Denderstreek*. 304 pp., rijk geïllustreerd, uitgave in eigen beheer.

Op 17 oktober 2003 werd te Geraardsbergen het boek aan het publiek voorgesteld. Deze plechtige gebeurtenis had tegelijkertijd iets van een *in memoriam*, een begrafenis. Gewezen gedelegeerd bestuurder Sieb Flapper en Gösta Melkerson, de laatste Zweedse gedele-

geerd bestuurder (1997-1999) in Geraardsbergen, gaven in hun toespraken een beeld van de laatste jaren van *Swedish Match*. Medeauteur Marcel Stroobant schetste uitvoerig een beeld van de glorie tijd en de stapsgewijze afbouw van de luciferindustrie te Geraardsbergen. Hij kwam zelf in 1962 in dienst van de *Union Allumettière* en eindigde in 1999 als gedelegeerd bestuurder van *Unal*. Hij had al in de jaren 1990 het plan opgevat om een boek samen te stellen over de geschiedenis van het bedrijf en had daartoe toegang tot de archieven van het bedrijf.

De bijna 30 jaar jongere Danny Robben, actief als praktijklector lerarenopleiding te Leuven en Diepenbeek, verzamelde al van jongsaf luciferdoosjes. Zijn verzameling groeide uit tot al wat met de luciferindustrie betrekking had en als dusdanig was hij een bekende in Filuministenkringen. Hij was mede-auteur van *De Stekskesmannen, 90 jaar luciferindustrie in Ninove* en als dusdanig koesterde hij ook de wens om vervolgens Geraardsbergen onder handen te nemen, waardoor hij in contact kwam met Marcel Stroobant.

In het boek schets Danny Robben op een systematische wijze de groei van de luciferindustrie in ons land, startende bij Balthazar Mertens die in 1835 de eerste lucifersfabriek oprichtte te Lessines, niet zo ver van Geraardsbergen. Ontstaan en consolidatie van de luciferindustrie in de periode 1835-1955 worden in vijf hoofdstukken uit de doeken gedaan. Tegelijkertijd wordt ook de band gelegd met nevenproducten zoals vezelplaten en *Unalit*.

Marcel Stroobant neemt de volgende zes hoofdstukken voor zijn rekening met de stabilisatie en de afbouw in de periode 1956-2001. Deze periode had hij grotendeels zelf mee beleefd en hij levert een gedetailleerd beeld van de evolutie van de bedrijfsvoering in die periode. Hij gaat tegelijkertijd op zoek naar de verklaringen voor de teloorgang van deze bedrijfstak in onze streken. Bijzondere aandacht gaat ook naar het *Instituut voor Populiereenteelt* (1948-1981) en de door de *Union Allumettière* beboste eigendommen. Reclamelucifers zouden nog tijdelijk voor een "nieuwe toekomst" zorgen. Het tiende hoofdstuk kreeg de veelzeggende titel "*Unal, hart van Adver-*

tising Products in een losgeslagen Swedish Match Consumer Products Group". De productie werd naar Hongarije overgebracht, waar de loonkost slechts 12,5% van de Belgische bedraagt! Intussen blijft er van het enorme complex te Geraardsbergen niet veel meer over: een aantal KMO's hebben zich in enkele oude gebouwen gevestigd, de rest is gesloopt.

Het boek is rijk geïllustreerd met bedrijfsfoto's en vooral met talrijke kleurenreproducties van etiketten en objecten uit de rijke verzameling van Danny Robben. Het is niet alleen een gedenkboek geworden voor de streek van Geraardsbergen, maar tevens een goed voorbeeld van hoe je een bedrijfsgeschiedenis kan samenstellen die toch nog door een groot publiek kan gelezen worden en niet enkel voor ingewijde bedrijfseconomen verstaanbaar is. Achteraan missen we wel een index met de eigennamen (personen, plaatsen, producten, enz.) die in het boek voorkomen. Een dergelijke index zou het nog een meerwaarde hebben kunnen geven als naslagwerk.

Het boek kan besteld worden bij de auteurs/ uitgever(s):

- Marcel Stroobant
Resteleustraat 6 • 9500 Geraardsbergen
e-mail marcel.stroobant@belgacom.net
- Danny Robben
Weg naar Schakkebroek 38
3850 Nieuwerkerken
e-mail danny.robbe@ped.kuleuven.ac.be

André Cresens

Stralingsnieuws

De brochure *"Her"ontdekking der X-stralen* van Dr. R. VAN TIGGELEN, conservator van het Museum voor radiologie. 48 pp, rijk geïllustreerd en aangevuld met een CD-rom en een video.

De laatste wilsbeschikking van prof. Röntgen bepaalde dat na zijn dood al zijn onderzoeksnotities zouden verbrand worden. Deze brochure heeft dan ook als opzet de ontdekking van de X-stralen te reconstrueren.

Naar ons weten bestaat er geen enkele film over de experimenten die Röntgen deed in november en december 1895 en deze experimenten kunnen niet meer gedemonstreerd worden wegens stralingsgevaar.

De CD-rom bij de brochure geeft ons een goed beeld over hoe de X-stralen zouden kunnen ontdekt zijn.

De X-stralen is een van de belangrijkste ontdekkingen van de 19e eeuw en heeft een

grote invloed gehad op ons dagdagelijks leven. Meer dan 30 Nobelprijs laureaten (chemie, fysica, geneeskunde) baseren hun ontdekkingen op X-stralen.

Deze historisch wetenschappelijke documentatie mag dus zeker niet ontbreken in uw bibliotheek.

De brochure met CD-rom (Frans of Nederlands) kan besteld worden bij:

Het Belgisch museum voor radiologie
Militair hospitaal Koningin Astrid
Bruynstraat 2 • 1120 Brussel
tel. 02-264 40 97 • fax 02-264 40 98
e-mail museum@smd.be

Het museum is alle dagen open, van maandag tot vrijdag, van 13.30 tot 15.30 uur.

In de lente van 2004 wordt een tentoonstelling rond X-stralen gepland, wij houden u op de hoogte.

Chris Crombé

SIWE vzw is aangesloten bij:

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

De werking van het SIWE-trefpunt wordt mogelijk gemaakt door de financiële steun van:

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

Leuven.
Eeuwenoud,
springlevend.

**FORTIS
BANK**

Solid partners, flexible solutions

REMY

HOE LID WORDEN VAN SIWE?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van
SIWE v.z.w. • Stapelhuisstraat 15 • 3000 Leuven.

Jaarlijkse bijdrage: sympathiserend lid: € 12,50 • steunend lid: vanaf € 25,00.
Ieder lid ontvangt zowel het SIWE-Magazine als de SIWE-Nieuwsbrief.